

3 – due to unsteady assimilation of the graphic image of letters;

4 – as a result of inconsistency of processes of visual cognition of letters with articulatory acts and understanding.

The number of errors may gradually decrease as a result of the transition from class to class, but it can be uneven. According to Egorov's observations, the sharpest decrease in the number of errors is observed from the first class to the second, ie when there is a transition from the analytical level to the level of formation of synthetic reading techniques. In the second grade, ie in the second stage of reading there is a pause, which covers the second and third grades. The fourth grade is a turning point, because here is the boundary between the degree of formation of synthetic reading techniques and the automatic level. [3, с. 164].

Summarizing all the above, I want to emphasize that for the formation of reading techniques in the first grade, it is extremely necessary to work systematically and purposefully with the student, because this is what will help us avoid certain problems. The success of the process of teaching reading skills largely depends on the observance of the selected stages in the formation of this competence in first-graders, as well as on the correct choice of methods of teaching reading.

REFERENCES

1. Бойчевська І. Б. Інноваційні підходи до формування комунікативної компетенції студентів у процесі вивчення іноземної мови в Німеччині. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2015. № 3 (47) С. 60–66.
2. Кубасова О. В. Виразне читання: посібник для стілець. середовищ. пед. навч. закладів. Москва: Академія, 2001; Оморокова М. І. Читання в початкових класах: метод, посібник. Тула: Родничок; Москва: Астрель; АСТ, 2003. С. 84–90.
3. Морозова І. Г. Психологічні передумови розуміння прочитаного молодшими школярами. Основи методики початкового навчання російської мові. Москва: Просвещение, 1965. С. 164–182.
4. Шастова І. В. Зміст компетенції в техніці читання на початковому ступені навчання (школа з поглибленим вивченням англійської мови). Вісник КНЛУ: Серія Педагогіка та психологія. – Київ.: Вид. центр КНЛУ, 2012. Вип. 22. С. 180–193.

Нестерчук К. М.

група УФ–22 (Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка)
Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Ладика О. В.

ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ ПЕРСУАЗИВНОСТІ У ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ ПРЕМ'ЄР-МІНІСТРА ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ БОРИСА ДЖОНСОНА

Як відомо, мова – це найважливіший засіб передачі інформації, однак лише цим не обмежується її функціонування у всіх сферах соціуму. Вона може впливати на свідомість людини і керувати її діями, тобто бути одним із способів комунікативного впливу. У сучасному світі у зв'язку зі зростанням ролі засобів масової інформації та розширенням меж політичного дискурсу можемо спостерігати посилення уваги політиків до використання мови як ефективного методу, за допомогою якого можна здійснювати вплив на свою аудиторію у процесі комунікативної взаємодії. Через це в останні десятиріччя дослідження промов політичних представників набули широкої популярності не лише у лінгвістиці, а й у політології, соціології, філософії і психології.

Дослідженню політичного дискурсу та вербальних засобів впливу на суспільну свідомість присвячено праці багатьох зарубіжних і вітчизняних науковців: М. Фуко, Р. Барта, М. Бахтіна, А. Грамші, О. Кубрякової, О. Шейгал, І. Бутової, К. Серажим, Л. Максимчук, А. Худолія, В. Лук'янець, Л. Павлюк, В. Павлуцької, О. Красненко та ін. Отож підвищений інтерес дослідників до вивчення феномену політичних промов та їхньої здатності здійснювати

ефективний вплив на слухачів зумовлює актуальність обраної теми, оскільки в центрі нашої розвідки будуть засоби вираження переконаності у політичному дискурсі.

Мета праці – виявити засоби вираження персуазивності на матеріалі політичних промов прем'єр-міністра Великої Британії Бориса Джонсона.

Передусім слід зазначити, що згідно з результатами досліджень О. Красненко, вперше поняття «персуазивність» згадується в античній риторичі, а вивчення персуазивної комунікації зарубіжними вченими набуло особливої активності у 40-50 роках ХХ століття [1, с. 3]. Особливості вираження персуазивності, власне, у політичному дискурсі досліджувалися з погляду стилістики, лінгвістики тексту, психолінгвістики, теорії мовленнєвого впливу: А. Голоднов, А. Баранов, О. Іссерс, А. Котов, Н. Безменова, Р. Лакофф, К. Сміт та інші. Однак у вітчизняній лінгвістиці персуазивна комунікація ще не має достатнього теоретичного обґрунтування [3, с. 6].

В. Павлуцька зауважує, що функція переконання та політичної пропаганди – одна з найважливіших функцій політичного дискурсу. Промова політичного діяча орієнтується на свідомість громадськості і є досить небезпечним інструментом впливу, оскільки політичний дискурс має на меті передусім формування в соціумі необхідних владі думок і поглядів [2, с. 220].

На думку дослідниці Т. Стецик, лінгвістичний аналіз промов політиків – це виявлення засобів оперування мовними знаками з метою досягнення комунікативного впливу [3, с. 13]. Таким чином, нашу увагу привернули виступи прем'єр-міністра Великої Британії Бориса Джонсона, зокрема його промови про коронавірус, і використання у них засобів вираження персуазивності. Адже в умовах поширення коронавірусної інфекції COVID-19 для кожного громадянина неабияк важливо вміти розпізнавати та інтерпретувати ці засоби з метою переконатися у правильності повідомлених політичною владою рішень та доцільності організації своєї діяльності у такий спосіб, який пропонують політики, задля збереження здоров'я і життя суспільства.

Вираження переконаності потребує використання відповідних мовних тактик і певних лінгвістичних засобів як на морфологічному, так і на лексичному та синтаксичному рівнях мови. Щодо морфології, то Борис Джонсон досягає персуазивного впливу за допомогою використання дієслова *to be* у формі теперішнього часу (*am/is/are*), акцентуючи у такий спосіб увагу на сьогоденні: «*The coronavirus is the biggest threat this country has faced for decades – and this country is not alone. All over the world we are seeing the devastating impact of this invisible killer. And so tonight I want to update you on the latest steps we are taking to fight the disease and what you can do to help*» [6].

Для того, щоб запевнити громадян у своїй активній діяльності щодо вирішення невідкладної проблеми, британський політик нерідко вживає у своєму дискурсі тривалі часові форми дієслова: «*The weeks ahead will be the hardest yet but I really do believe that we are entering the last phase of the struggle. Because with every jab that goes into our arms, we are tilting the odds against Covid and in favour of the British people*» [4].

Упадає в око використання Б. Джонсоном у своїй персуазивній промові модальних дієслів, що означають передусім необхідність, обов'язковість: «*We must stay alert. We must continue to control the virus and save lives. And yet we must also recognise that this campaign against the virus has come at colossal cost to our way of life*»; переконливу пораду, рекомендацію: «*We said that you should work from home if you can, and only go to work if you must. We now need to stress that anyone who can't work from home, for instance those in construction or manufacturing, should be actively encouraged to go to work*»; обіцянку: «*And of course we will be monitoring our progress locally, regionally, and nationally and if there are outbreaks, if there are problems, we will not hesitate to put on the brakes*» [7].

Доволі часто вживаним засобом вираження переконаності у промові прем'єр-міністра Великої Британії є займенник першої особи множини: «*And of course we continue to hope for the best. The way to get there and to achieve that optimum outcome is if we all follow the rules, wash our hands, cover our faces, keep our distance – and get a test if we have symptoms, so that NHS Test*

and Trace can keep the virus under control. This is how we will avoid a return to full national lockdown. We've made huge progress together. I know we are going to succeed and I know we are going to beat this – if each and every one of us plays our part» [8]. Помітно, що Борис Джонсон, використовуючи цю прономінальну форму, намагається створити у суспільстві атмосферу взаєморозуміння, залучити кожного громадянина до співпраці, а отже, переконати у важливості дотримання усіх карантинних вимог.

Привертає увагу лексичне наповнення висловлювань Бориса Джонсона. Варто наголосити, що прем'єр-міністр не зловживає використанням емоційно-експресивної лексики, оскільки у його мовленні переважають слова, яким характерна нейтральна конотація: *begin, use, clear, be, saving, different, way, work, day, continue*. Така лексика насамперед підсилює природність персуазивної промови політика та не викликає сумнівів щодо істини його висловлювання. Окрім того, дискурс Джонсона є переконливим завдяки гармонійному співвідношенню двох груп лексики: формальної (*treatment, discover, contact, provide, increase, unless, apologize, senior clinicians, debate, alternative*) і неформальної (*get, have, place, if, also, leave, let, need, job, tell, because, about, help*) [9]. Саме розмовна лексика допомагає політичному діячеві переконливо висловити свою думку, а відтак встановити довірливі відносини з громадянами.

На синтаксичному рівні політичного дискурсу Бориса Джонсона до засобів вираження персуазивності можна віднести різні типи речень. Так, залежно від мети і характеру висловлювання у промовах переважають розповідні речення (англ. declarative sentences): *«And I'm pleased that we've also been able to support our overseas territories so that Gibraltar has become one of the first places in the world to offer a vaccination to its entire adult population»* [10]; *«I just think it's important we take each step on the road map as it comes and continue to roll out the vaccine, build up our defences, build up the natural resistance of our whole population in the way that we are and then continue to look at the data in the intervals that we've set out»* [5]. Відповідно до структури перевагою користуються складні, зокрема складносурядні, речення (англ. compound sentences): *«We can see the waves of sickness afflicting other countries and we've seen how this story goes»* [10]. Уживання розповідних складних речень надає промові водночас аргументованого, стверджувального і, безперечно, персуазивного характеру.

Варто зауважити, що значний комунікативний вплив на суспільство здійснює та політична промова, яка насичена великою кількістю умовних речень. Борис Джонсон, використовуючи у своєму політичному дискурсі про COVID-19 умовні речення, висловлює свій жаль про величезні демографічні втрати: *«If we succeed in vaccinating all those groups, we will have removed huge numbers of people from the path of the virus»* [4]; і переконує у необхідності діяти згідно з правилами карантину: *«And please use the free NHS tests – even if you don't feel ill, because remember 1 in 3 people with this virus doesn't have any symptoms...»* [10].

Таким чином, прем'єр-міністр Великої Британії послуговується низкою мовних засобів для того, щоб здійснити персуазивний вплив на громадськість з метою зберегти спокій у країні і запобігти поширенню епідемії коронавірусу.

Отже, у політичному дискурсі на усіх рівнях мови є цілий ряд різноманітних засобів вираження персуазивності. Використання їх політиками залежить від багатьох факторів: теми, мети і характеру висловлювання, а також від комунікативної майстерності політичного діяча, тобто вміння оперувати усіма засобами вираження переконаності незалежно від будь-якої ситуації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Красненко О. М. Лінгвопрагматичні засоби персуазивності у сучасній французькій мові (на матеріалі публікацій з міжнародних відносин): автореф. дис... канд. філол. наук: 10.02.05. Київ, 2011. 17 с.

2. Павлуцька В. О. Політичний дискурс: особливості та функції. Вісн. Житомирського держ. у-ту. Вип. 39. Філологічні науки. Житомир, 2008. С. 218—221. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/2446/1/218-221.pdf> (дата звернення: 06.04.2021).
3. Стецик Т. С. Лінгвопрагматика стратегії персуазивності в дебатах і промовах сучасних американських політиків: дис... канд. філол. наук: 10.02.04. Чернівці, 2015. 262 с. URL: http://specrada.chnu.edu.ua/res/specrada/7/dis_stecyk.pdf (дата звернення: 06.04.2021)
4. Benjamin Butterworth. Boris Johnson speech in full as coronavirus lockdown announced in England. URL: <https://cutt.ly/ccC6S78> (дата звернення: 06.04.2021)
5. David Hughes. Boris Johnson sticking to road map despite warnings of third coronavirus wave. URL: <https://cutt.ly/WcC6KHD> (дата звернення: 06.04.2021)
6. Prime Minister's statement on coronavirus (COVID-19): 23 March 2020: Prime Minister Boris Johnson addressed the nation on coronavirus. URL: <https://cutt.ly/6cC6VIF> (дата звернення: 06.04.2021)
7. Prime Minister's statement on coronavirus (COVID-19): 10 May 2020: Prime Minister Boris Johnson addressed the nation on coronavirus. URL: <https://cutt.ly/OcC6N0f> (дата звернення: 06.04.2021)
8. Prime Minister's statement on coronavirus (COVID-19): 31 July 2020: Prime Minister Boris Johnson made a statement on coronavirus. URL: <https://cutt.ly/QcC60zg> (дата звернення: 06.04.2021)
9. Prime Minister's statement on coronavirus (COVID-19): 31 October 2020: Prime Minister Boris Johnson gave a statement at the coronavirus press conference. URL: <https://cutt.ly/XcC63jz>
10. PM statement at coronavirus press conference: 5 April 2021. Prime Minister Boris Johnson made a statement at the coronavirus press conference. URL: <https://cutt.ly/ccC64lm> (дата звернення: 06.04.2021)

Николин В. В.

група АМ–42 (Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка)
Науковик керівник – канд. пед. наук, доцент Серняк О. М.

НАВЧАННЯ ПИСЬМА У СИСТЕМІ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ

Головною метою тих, хто вивчає іноземну мову, є оволодіння компетентностями, що дозволяють реалізувати їхні комунікативні наміри у спілкуванні іноземною мовою. Комунікація іноземною мовою передбачає застосування різних видів іншомовної мовленнєвої діяльності – слухання, говоріння, читання та письмо.

Метою статті є теоретичний аналіз та диференціація поняття письма, а також обмін певним практичним досвідом навчання письма учнів середньої школи.

Письмо, як окремий вид іншомовної мовленнєвої діяльності, забезпечує письмове спілкування людей іноземною мовою і має комунікативний характер, слугуючи суспільним явищем. Водночас, як важливий засіб вираження думки учнів та обґрунтування їхніх власних суджень, письмо є однією з важливих складових іспиту з англійської мови [2, с. 55].

І. Л. Бек трактує письмо як «графічну систему фіксації мовлення». Автор стверджує, що письмо – це процес використання символів (літер алфавіту, пунктуації) для передачі думок та ідей у зручній для читання формі. Щоб правильно писати, важливо розуміти базову систему мови, яка вивчається, а саме знання граматики, структури речень та пунктуації [1, с. 35].

Варто зазначити, що в сучасній методиці навчання іноземних мов письмо визнано найскладнішим видом мовленнєвої діяльності, в якій беруть участь усі мовні аналізатори. Матеріальну базу письма складають орфографічна та графічна вправність. Навчання ефективного письма як виду іншомовної мовленнєвої діяльності є довготривалим процесом, який містить у собі безліч важливих чинників та характеристик й часто виступає психологічно-педагогічною проблемою.

Серед основних характеристик письма, вчені виділяють *наявність мотиву* (причину написання), *предмет* (безпосереднє вираження власних думок або передача думок певних людей), *продукт* (письмовий текст) та *результат* (вплив на адресата).